

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

28. Mira quædam Malacæ ab eo prædicta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

altare deturbant, mutilant, incessunt conuitiis, modisque omnibus de-
 fœdant, fluuio demergunt, exprobrantes integrum fluuium se illi
 dare, ex quo aqua stillam non valuissent exprimere. Ex Amboino
 Malacam duobus mensibus peruenitur: eò sanctus Iulio mense applicuit,
 anno 1547. illic Ioannem Beiram, Nonnium Riberam, Nicolaum
 Nonnezium, nondum Sacerdotem, viros Apostolici pectoris, inuenit,
 dignos qui arduam Molucarum, & Mauri expeditionem quam inchoa-
 uerat, vrgerent: ad Criminalem ipsius mandata non venerant, illumque
 in orâ Piscariâ occupabat Deus, biennio post morte gloriosâ Badaga-
 rum ferro coronandum: Mansillam quoque nè adesset, refractaria in-
 doles tenuit, ob quam deinde Xauerius hominem expulit è Societate,
 ratus damno maiori religiosum malum, quam vtilitate operarium bo-
 num, religioso in ordine retineri. Cæterum tres illos de Societate,
 primos conspexit in Indiâ, postquam in eâ solus quinquennium egisset.
 Suâ quidem incredibile voluptate, quam auxit nuntius quo significa-
 runt, de septem aliis cum classe Laurentij Perez de Tauora, Goam
 vectis, transisse quatuor ad Comorinenses sibi carissimos iuuandos.
 Dum expectant naues in Molucas iturâ Augustum exeuntem, tres iis
 insulis deuotos, suâ interim familiari consuetudine, bimestri spatio bea-
 uit vir sanctus; viuendi agendique impressit forma, modisque instruxit
 idoneis, quibus conuersionem ethnicorum, quam vberimè promo-
 uerent. Inde post mutuos amplexus ob hoc vnum subristes, quòd ab
 eò diuelli cogerentur (de quo postea tam mira scripsere) in Molucas
 profecti, ferendo, & agendo, vitâ simul & morte illustrem illic de se
 materiam historiæ dederunt. Ab hinc autem quatuor mensibus nau-
 gaturio Goam Xauerio, seges intereâ laborum non defuit; conciones
 ad ethnicos, Indos, Lusitanos eo concursu quem designata loca non
 caperent. Doctrinâ fidei quotidianâ explanationes ad innumerabilem,
 vt scribit ipsemet, multitudinem hominum, conferim suis cum familiis
 sese stipantium: restinguere odia, ob Lusitani militis irritabile ingenium
 propemodum illic continua; soluere iugiter consistentes; agrotos per
 urbem adire, nosocomiis ministrare, catechumenos & pueros Christianis
 principiis imbuere, supremo in agone positos ad piam mortem animare,
 cæteraque charitatis eiusdem præstare munia, in quibus (subdit) cum
 difficile sit satisfacere vnicuique, aduersariis non carebam, sed eorum
 idcirco gaudebam inimicitis, quòd ex vitiorum odio nascerentur.
 Menti scilicet bonæ, tribuit vir sanctus, malignitatem eorum quos in
 se furere sentiebat, ex impatientia medicinâ iis ab se adhibita; per-
 stringendis acriter facinoribus quorum illos magis detectorum torque-
 bat pudor, quam latentium dolor, & detestatio.

Lepidum porro quod illi docendis ibidem pueris contigit. Erat in iis
 Paulus Gomezius (qui Societati dudum postea se adiunxit) viuacis in-
 genij puer & in rudimentis doctrinæ sacræ recitandis, mirificè gratus,
 eaque de causâ solitus recitationis initium facere. Igituraliquando fre-

28

Mira quæ-
 dam Malacæ
 ab eo præ-
 dicta.

O quenti

quenti auditore in templum coacto, vocatur Paulus, nec vocanti respondet; quaeritur, nec usquam comparet. Collecto tantisper animo cognoscit ex Deo Xaverius ubi sit, rectaque per confertam turbam ad sacrum fontem pergens; latentem, humique affixum deprehendit, dum aliquis alius prodiret recitandi principium facturum, quod ipsum puderet in tam numerosa concione recitare quae nondum memoria latere comprehendisset. Reductum Xaverius in medio statuit, fecitque attento animo, ut more suo audenter diceret. Vidit quoque sed multo longius zelotypi militis barbaram rabiem, qui pugione in iugulum intento suspectam uxorem examinabat de adulterio. Accurrit quam celeriter vir Dei, & probatam quam perspectam habebat suspicionis vanitatem, furentem a scelere, insontem a periculo servauit. Quin & usque ad Zeilani vada, navis Bufolae prauidit casum, huius erat nauarchus Gonzaluus Garzias, in ea Eirus (de quo pridem dictum) transibat in Indiam, & huic discrimen quod erat incursum indicauit, tanto impetu a prora allisit in scopulum, ut miraculo fuerit non dissiluisse, haesitque saxi tam alte infixi ut puppis mergeretur, nec sperabant nautae meliora, nisi Ioannes Eirus sustinisset eorum fiduciam vaticinio viri sancti, quo significarat, rem ultra metum minimè abituram; & verò accedens post paulum maris aestus sublatam nauim cursui reddidit. Mira quidem haec Malacae edita, sed praestat omnibus quo tota India Christi Apostolum nihil magnificentius illustrauit, decetque id singulari memoria prosequi, tum quod eius plena cognitio futura est legenti gratissima; tum quod ex rebus eorum contextitur in sancti gloriam admirandis, & testes habet tres supra nonaginta publicis tabulis consignatos, & scriptum reliquit qui tunc erat Malacae, per annos aliquot Xaverij socius.

29
Rex Accen-
norum Ma-
lacam impe-
tit.

29. Cesserat Malaca cum maris imperio Lusitanorum armis, & defluentibus commerciis, vicinorum regum accisa opes, eorum inuidiam, & capitales inimicitias aduersus Lusitanos quotidie augebant, ac nisi militum viribus, & peritiâ nauigandi longè se illis vidissent peiores, erant illos omnino exterminaturi, reducturique in paternam ditionem non modò Mahometem eius filium quem expulerat Albucherchus, sed quemuis alium & sectae cuiuslibet, modò nè Christianum. Ausi sapienter hanc aleam mouere, numeroque ac mole exercituum obruere, quos virtute ac robore non valebant; inde semper aut fugam infamem retulerant aut suorum interuentionem. Libuit nihilo secius Soldano Alaradino, Accennorum regi, asseclae Mahometis, Christianis ob religionem, Lusitanis, ob suas rationes perinfecto, quid posset experiri. Est verò Accennum inter regna insulae Somatrae maximum, à Malacensi continente, non plus leucis duodecim seiunctum. Ac principio quidem hostis, videri noluit aperto bello arcem impetere; sed potenti classe, piraticis excursionibus maria illa infestare, auertere commercia negotiatorum; suppletura militem subsidia intercludere, ut propugnatorum numero, & comitatibus ab occasu mittendis Malaca sensim destituta, fieret expugnabilior.